కథామృతం

పెద్దిభొట్ల సుబ్బరామయ్య

తెలుగు కథానికా చరిత్రలో యాభై దశకం నుంచి దాదాపు నాలుగు దశాబ్దాల పాటు విరామ మెరుగక పరిశ్రమించిన అక్షర శ్రామికుడు కొ.కు. పాఠకులకు అత్యంత ప్రియతమ రచయిత కొడవటిగంటి కుటుంబరావు.

కథానికలో కేవలం వస్తువు సంఘటన మాత్రమేకాక ఆలోచన, వివేచన, తర్కం, మంచి సెబ్బరల మీమాంస కూడా ఉండవచ్చుననీ అదే అసలు కథానికా ప్రయోజనమనీ నమ్మి పాఠకుల చేత నమ్మింపజేసిన ఆలోచనాశీలి.

మధ్యతరగతి జీవితపు సంప్రదాయాలు, అలజడులు, ఆర్థిక వ్యవహారాలు ఆ తరగతి వారి 'కూపస్థ మండూక' విన్యాసాలు, వారి ఇరుకు మనస్తత్వాలు, మౌఢ్యమూ, ఆ స్త్రీల మనఃప్రవృత్తీ వారి తిరుగుబాటు తత్త్వమూ అన్నీ కొ.కు కథలలో 'వస్తు సామాగ్రి'.

అమిత సహజ సుందరమూ నిరలంకృతమూ తర్కబద్ధమూ అయిన కథన ధోరణితో ఆయన కథలు పాఠకులను ముందు మురిపించి ఆపైన ఆలోచింపజేస్తాయి. కథ కేవలం కాలక్షేపపు సరుకు కాదనీ అది పాఠకలోకానికి 'ఆలోచన' అందించే ఔషదమనీ నమ్మిన రచయిత కొ.కు. కలకాలం నిలిచే ఆయన రచనలలో ఒకటి ఈ 'పార్వతీపరిణయం'.... చినుకు పాఠకుల కోసం... ఈనెల.... ప్రత్యేకం.....

కొడవటిగంటి
కుటుంబరావు
కథామృతం

పార్వతీ పరిణయం

దక్ష ప్రజాపతి కుమార్తెలలో ఒకతె అయిన ఉమ తండ్రికిష్టం లేకుండా శివుణ్ణి పెళ్ళాడింది. శివుడు తన హోదాకు తగ్గ అల్లుడు కాడనే నిరసన భావంతో దక్షుడు తానుతలపెట్టిన యజ్ఞానికి ఉమా శివులను ఆహ్వానించలేదు. శివుడి మాట వినక పార్వతి పిలవని పేరంటంగా యజ్ఞానికి వెళ్ళి అవమానితురాలై అగ్ని గుండంలో దూకి దగ్ధమైపోయింది.

ఇంతకన్న స్వాభావికమైన కథ నిత్యజీవితంలో కూడా ఉండబోదు. అనేక దేశాల్లో, అనేక కాలాల్లో అనేకమంది ఉమలు అనేకమంది శివులను పెళ్ళాడి చిక్కులూ, అవమానమూ తెచ్చి పెట్టుకున్నారు.

అయినా నాకీ పురాణగాథను గురించి ఇటీవల అనేక సందేహాలు బయలుదేరాయి. నిజంగా ఉమ శివుడిమీద ప్రేమ గౌరవాలుం పెళ్లాడిందా లేక సంస్కార శూన్యులైన ప్రమథగణాలమీదా నాగరికత ఎరగని శివుడి మీదా ఆధిపత్యం సాగించుదామని పెళ్ళాడిందా? శివుడి మాట వినకుండా తండ్రి ఇంటికి బయలుదేరటంలో ఉమ అమాయికత్వంతో ప్రవర్తించిందా లేక బుద్ధిపూర్వకంగా ప్రవర్తించిందా? ఇంకో సందేహమేమిటంటే, ఉమ నిజంగా అగ్నిగుండంలో దూకిందా లేక వంటింట్లోకి పోయి దాక్కుందా?

అతి పవిత్రమైన ఉమాశంకరుల గాథను గురించి నాకీ హేయమైన సందేహాలు గలగటానికి కారణాలేవో నేను చెప్పబోయే విషయాన్ని బట్టి మీరే గ్రహించగలుగుతారు. నా విశ్వాసంమటుకు, ఎక్కడ ఉమాశంకరులు పెళ్ళాడినా అన్యాయం జరిగేది దక్షుడికీ కాదు ఉమకూ కాదు శంకరుడికే అని.

* * * *

పార్వతీ రామకోటిగారమ్మాయి. రామకోటిగారికి చిన్నతనం నుంచీ సంస్కారవాదం అబ్బింది. ఆయన వీరేశలింగంగార్ని చిన్నతనంలో చాలాసార్లు చూశారు. కాస్త పెద్దవాడైనాక గాంధీగారి సంస్కరణలు ఆయనను ఆకర్షించాయి. కాంగ్రెసు ఉద్యమాలతో ప్రమేయం లేకుండానే ఆయన గాంధీ భక్తుడనిపించుకోగలిగాడు.

రామకోటిగారి సంస్కరణవాదంలో గాని మరొకరి సంస్కరణ

వాదంలో గాని నాకు విశ్వాసంలేదని చెప్ప వలసిన అవసరం ఉంది. ముఖ్యమైన కారణ మేమంటే, ఈ సంస్కరణవాదం ఆచరణలో ఎట్లా వుండేది చెప్పలేం. రామకోటిగారు చాలా వితంతు వివాహాలకు సాయపడ్డారు. ఇంకా అనేకవాటికి హాజరైనాడు. కాని ఆయన వితంతు వును పెళ్ళాడలేదు. సాధారణ కన్యను, అందు లోనూ రజస్వల కూడా కానిదాన్ని పెళ్లాడాడు. వితంతు శరణాలయాలు గొడ్డు పోయి కాదు. ఆయన చాలామంది వితంతు వులను చూశాడు కూడాను. కాని వారెవ్వరి అందచందాలూ ఆయనకు నచ్చలేదు.

"వితంతువును పెండ్లాడటం నాకిష్టం లేదన్న వాళ్ళు పురుగులు పడిపోతారు.... వివాహం అచ్చంగా సాంఘిక దృష్టితో మాత్రమే జరపవలసిన విధి అని నేను నమ్మను. అందులో పెళ్లాడేవాడి స్వంత ఇష్టాలకు ప్రాముఖ్యం ఉంది...... వివాహం మొదట వ్యక్తులకు సంబంధించినది. అనంతరం వారిద్వారా, సంఘంతో సంబంధించినది...... నాకు నచ్చిన ను నేను పెళ్లాడాను. అందుచేత తర్జన ళలు అనవసరం" అంటూ రామకోటిగారు వివాహాన్ని విమర్శించిన ఒక స్నేహితుడికి వాబు రాశాడు.

రామకోటిగారు ఇటువంటి ధోరణిలో వాదించడానికి అవకాశం ఉంది కాని ఈ వాదనను మనం విశ్వసించవలసిన అవసరం ఎంతమాత్రమూ లేదు. రామకోటిగారి భార్యను నిండు యవ్వనంలోనే నేను చూడటం జరిగింది. ఆవిడలో ఆకర్షణ ఏమీలేదు. ఆ రోజుల్లో ఆవిడను చూసి ఉండనివారు ఇవ్వాళ పార్వతిని చూడవచ్చు. పార్వతి మూడు మూర్తులా తల్లే. రామకోటిగారి వాదన ప్రకారం ఆయన చూసిన వితంతువులందరూ ఇంకా అనాకారివాళ్ళయి ఉండాలన్నమాట. నమ్మదగినమాట కాదుకాని రామకోటిగారు తాను సంస్కారిగా ప్రవర్తించ నేందుకు కారణాలు చెప్పగలిగినంత కాలమూ, నాకు సంస్కరణవాదంలో విశ్వాసం వుండబోదు.

రామకోటిగారి సంస్కారం గురించి నాకున్న ఒక్క సందేహాన్ని ఈనాటి వరకూ ఎవరూ తీర్చలేదు. ఆయన వితంతువివాహాలూ, వర్ణాంతర వివాహాలూ, హరిజనులతో సహ పంక్తి భోజనమూ మొదలైనవన్ని ఆమోదిస్తాడు గదా ఆయన బంధుకోటిలో గల పరమ ఛాంద సులతోను, పూర్వాచార పరాయణులతోను ఆయనకు పేచీ అన్నది ఎన్నడూ రాకపోవ టానికి కారణమేమిటి? ఆయన గాని, ఆయన తమ్ములు గాని, చెల్లెళ్ళుగాని, వాళ్ళ పిల్లలు గాని, ఆయన కొడుకు రమాపతిగానీ వర్ణాంతర వివాహమైనా చేసుకోకపోవటానికి కారణం ఏమై వుంటుంది?...... ఇంతకాలానికి పార్వతి ఒక హరిజనుణ్ణి చేసుకున్నదనుకోండి. "రామకోటిగారి వంటి సంస్కర్త మరి పుట్టడు" అనిపించుకోవటానికి ఆయన చేసిన కృషి, పడిన శ్రమా నాకు తెలియనివి కావు. దాన్ని గురించి చెప్పవలసిందే మరి !

* * *

పార్వతి నాకు బాగా తెలుసు. ఆమె మనస్తత్వం నాకు ఎప్పుడూ నచ్చలేదు. కాని అందుకు నేనామెను తప్పుపట్టలేదు. ఆమెకు అందచందాలట్టే లేకపోవటమూ, అర్భకురాలు కావటమూ మూలన తనకన్నా అందంగానూ, పుష్టిగానూ వున్నవాళ్లను చూసి అసూయపడేది. తను కూడా ఆకర్షవంతంగా కనపడాలని చాలా తాపత్రయపడేది. పదమూడు పద్నాలుగేళ్ళకే ఆమెకొక దురలవాటు ప్రాప్తమయింది. అదేమి టంటే మగవాళ్లను ఆకర్షించే శక్తి తనలో ఎంత వున్నదీ పరీక్షచేసి చూడటం. నేను తనకన్న ఇరవై ఏళ్లు పెద్దవాణ్ణయినప్పటికీ పార్వతి నన్ను విడిచిపెట్టలేదు. నాకు మనస్తత్వ పరిజ్ఞానం లేకపోయినట్టయితే నేను కోపం తెచ్చుకుని ఉండవలసింది. అంతో ఇంతో బుద్ధిగలవాణ్ణి కాకపోతే అల్లరి జరిగి వుండవలసింది. కాని నేను పార్వతికి నయానా నచ్చజెప్పాను........ ఎంత కుంటికురూపి ఆడది కూడా ఎవర్నో ఒకర్ని ఆకర్షించగలుగుతుందనీ, శరీరాలంటూ ఉన్నంతకాలమూ, వాటికోసం కక్కుర్తిపడే శరీరాలు వుంటాయనీనూ.

"అబ్బో, మీరు చాలా వేదాంతం చెప్ప గలరే", అని పార్వతి నన్ను ఎత్తి పొడిచింది. ఆనాటినుంచీ ఆమెకు నేనంటే కోపం.

పార్వతి తన అన్న రమాపతి స్నేహితు లందరిమీదా తన ఆకర్షణశక్తి పరీక్షించి చూచు కునేది. ఇటువంటి మానసిక పరిణామం పిల్లలలో కలుగుతున్నప్పుడు గమనించలేని గుడ్డివాళ్ళు తల్లిదండ్రులే? పార్వతికి రామకోటి గాని,ఆయన భార్యగాని పెండలాడే బుద్ధి చెబుతారేమో అని ఆశపడ్డాను. లేకపోతే పార్వతి చాలా పెద్ద చిక్కులో ఇరుక్కుంటున్నదని భయ పడ్డాను కూడాను.

తీరా ఏదీ జరగలేదు. పార్వతి బొత్తిగా అవివేకి కాదల్లే ఉంది. ఆమెకు ఎంతదూరం పోవాలో, ఏవిధంగా ఆత్మరక్షణ చేసుకోవాలో తెలుసు ననుకుంటాను. ఏమైనా పార్వతి తన మీద ఇంత పొల్లుమాట రాకుండానూ, అపాయ కరమైన పరిస్థితులు ఎదుర్కొకుండానూ పద మూడు పద్నాలుగేళ్ళు కొట్టుకొచ్చింది.....శంక రాన్ని పెళ్లాడేనాటికామెకు ఇరవైఏడు నిండాయి.

* * *

శంకరమూ రమాపతి కాలేజీలో నాలుగేళ్ళు కలిసి చదువుకున్నారు. తండ్రి రామకోటికన్న రమాపతిలో ఎక్కువ సంస్కారం ఉందని నా నమ్మకం. శంకరం హరిజనుడని తెలిసి రమాపతి అతనితో తరుచు తిరుగు తూండేవాడు. హరిజనులపట్ల హృదయాలు కలిగినవారై. తమ హృదయాలెంత మంచివో శంకరానికి తెలియజేయగలందులకు శంకరం తో స్నేహం చేసినవాళ్ళు చాలా మంది వున్నారు. శంకరం వాళ్ళని మానవులుగా భావించేవాడు కాదు. దేవతలనుకునేవాడు. ఇది వాళ్ళకు చాలా సంతోషం చేకూర్చుతూ ఉండేది. తమ దేవత్వం శంకరం ఎక్కడ మరిచిపోతాడో అనే భయంతో కాబోలు వాళ్ళు అతనికి తాను హరిజనుడనేది ఏదో రూపంలో అనుక్షణమూ జ్ఞప్తి చేస్తుండే వాళ్ళు.

వాళ్ళకూ రమాపతికీ ఉన్న వ్యత్యాసం శంకరానికి చాలాకాలం అర్థం కాలేదు. పై పెచ్చు రమాపతికన్న వాళ్ళే ఎంతో త్యాగబుద్ధి కలవాళ్ళల్లే అతనికి తోచేది. కారణమేమంటే రమాపతి దగ్గర తాను హరిజనుడనే మాటా, తన తక్కువ తనమూ అతనికి జ్ఞాపకం వచ్చేది కాదు. ఇతరుల దగ్గర ఆ విషయం మరచి పోవటానికి అవకాశమే ఉండేదికాదు.

కాని శంకరం బొత్తిగా తెలివితక్కువ వాడు కాదు. అనేక శతాబ్దాలపాటు అతని జాతిలో అణిచిపెట్టబడిన తెలివితేటలూ, జీవశక్తి అతనిలోనే అవకాశం చూచుకొని తోసుకొంటూ పైకి వస్తున్నవి. అతని తాతలూ, ముత్తాతలూ, ఎట్లా జీవించారో అతను మాటలతో వర్ణించ టానికి వీలులేనంత గాఢంగా అర్థం చేసు కున్నాడు. వాళ్ళ జీవితం ఎద్దుబండి నడకైతే తన జీవితం విమానవేగంతో పోతున్నది, తన జాతి తరపున అతను అనుక్షణమూ కొత్త రాజ్యాలు జయిస్తూ కొత్త ప్రపంచాలను సృష్టిస్తు న్నాడు. పరిపూర్ణమైన ఆరోగ్యం కూడా ఇవ్వలేని ఈ అద్భుతమైన ఆనందం అతన్ని తరుచు పరవశుణ్ణి చేసేది. ఒక్కొక్కసారి ఈ ఆనందంతో అతను ఉక్కిరిబిక్కిరి అయిపోయేవాడు. తనపేరు చివర బియ్యే తగులుతుంది. తనకు ఓపిక ఉంటే ఎమ్మే కూడా తగులుతుంది. ఆ తరువాత తనకు ఉద్యోగం దొరుకుతుంది. అప్పుడు తనకు నాగరిక ప్రపంచంలో శాశ్వతంగా స్థానం లభిస్తుంది. తను కూడా రమాపతి లాగా జీవించవచ్చు. తనకు సంస్కారం గల భార్య దొరికితే ఏలోటూ ఉండదు. తన పిల్లలు తను పెరిగినట్టు పెరగనవసరం లేదు. ఎంతమార్పు? ఎక్కడికెక్కడ?

వేటాడబడిన జంతువుకు అనుమానం జాస్తి. తనకు చేతనయినంతలో శంకరం తన స్నేహితులల్లే నటించేవాళ్ళలో నిజమైన స్నేహితు లెవరో తన మీద ఈ పత్తయినా గౌరవం లేని వాళ్ళెవరో పరీక్ష చేసి తెలుసుకోవటానికి ప్రయత్నిస్తూనే ఉన్నాడు. అతనికి రమాపతే అందరికన్నా మంచివాడని తెలిసిపోయింది. అయితే ఈ విషయం అతను తెలుసుకునే టప్పటికి ఇద్దరి చదువూ ఆ కాలేజీలో పూర్తి అయింది.

చదువు చాలించి జీవితంలో ప్రవేశించిన తరువాతనే శంకరంలో నిజమైన అభివృద్ధి కలిగింది. ఉద్యోగరీత్యా అతనికింద కొంద రుండటమూ, వాళ్ళు అతనిపట్ల వినయ విధేయతలతో ప్రవర్తించటమూ, వాళ్ళలో చాలామంది అతను మంచి అధికారి అని తమలో తాము చెప్పుకోవటమూ జరిగి అతని ఆత్మవిశ్వాసం క్రమంగా అభివృద్ధి అయింది. అతను కులాన్నీ, అస్పృశ్యతనూ వదిలించు కున్నట్టే కనపడింది. సాటి ఉద్యోగులుండే వాళ్ళు. వాళ్లు కులం పాటించేబాపతు కాదు. పైగా పట్నంలో నాగరికత మధ్య జీవిస్తూ గతం మరచిపోవటం అతనికి సాధ్యమయింది. ఈ గతం అప్పుడప్పుడూ తన దగ్గర బంధువుల రూపేణా అతనికి ప్రత్యక్షమయ్యేది. కాని అతను సాధ్యమైనంతవరకు వాళ్ళను తప్పించుకు తిరిగేవాడు.

ఒకప్పుడతనికొక ఉత్తరం కూడా వచ్చింది. అది రాసినవాడెవడో హరిజనుడై వుండాలి. "నీ మోక్షం నువు చూసుకుంటు న్నావు? నీ దగ్గర వాళ్ళకు నువు దూరమైపోతు న్నావు. నీ అదృష్టాన్ని నీ జాతితో ఎందుకు పంచుకోవు? నీ జాతిని ఉద్ధరించటానికి నువ్వేం చేశావో గుండెమీద చెయ్యి వేసి ఆలోచించుకో".

కాని శంకరం ఏ విషయమూ ఆలో చించదలచలేదు. అతను తన జీవితంలో కాస్తయినా శాశ్వత సంతృప్తి పొందదలచలేదు. అతనింకా చాలాదూరం వెళ్ళదలచాడు.

* * *

కాలేజీ చదువు పూర్తి అయిన పదేళ్ళకు శంకరమూ, రమావతీ ఒక హోటల్లో కలిశారు. రమావతి శంకరాన్ని గుర్తించలేదు. శంకరం రమాపతిని గుర్తించాడు. శంకరం జీవితం అభివృద్ధి అయి అతను మంచిస్థితిలో ఉన్నందుకు రమాపతి చాలా సంతోషించాడు. రమాపతి పట్నంలో ప్రాక్టీసు పెట్టాడు. అతనిప్పుడు ఎడ్వకేటు.

"మేం ట్రిప్లికేనులోఉంటున్నాం. ఒక సారి మా యింటికి రావోయ్. మా వాళ్ళంతా నిన్ను చూసి చాలా సంతోషిస్తారు" అన్నాడు రమాపతి, తన విజిటింగు కార్డు శంకరాని కిస్తూ......

మర్నాడు సాయంకాలం శంకరం తన సొంతకారులో రమాపతి ఇంటిదగ్గర ప్రత్యక్ష మైనాడు. రమాపతి అతన్ని లోపలికి తీసుకు పోయి కూర్చోబెట్టాడు. మరి కాస్సేప్పటికి పార్వతి ఇద్దరికీ కాఫీ తెచ్చి ఇచ్చింది.

మనుష్యుల్ని ఉబ్బెయ్యటం పార్వతికి బాగా చేతనవును.

"మీ ఇద్దరూ కలిసి చదివారంటే నేను నమ్మలేకుండా ఉన్నాను. మీరు మా అన్నయ్య కంటె అయిదారేళ్ళు చిన్నగా కనిపిస్తున్నారు. నామాట నమ్మలేకపోతే ఇంకెవరినన్నా అడ గండి" అన్నది పార్వతి ఒకసారి.

"మీరు హరిజనులంటే ఎవ్వరూ నమ్మరు. నన్ను ఫూల్ చెయ్యటానికి మా అన్నయ్య అబద్ధమాడుతున్నాడు. మీ మాటలో కొంచెమైనా యసలేందే?" అని ఆమె ఇంకోసారి అన్నది.

ఈ రెండు మాటలూ శంకరం ఆ రాత్రి పడుకునేలోగా ఎన్ని వందల సార్లు జ్ఞాపకం చేసుకున్నాడో మనం ఊహించలేం.

పార్వతి శంకరాన్ని పెళ్ళి చేసుకోవాలని నిశ్చయించిందో లేదో చెప్పటం నా వల్లకాదు. కాని వెనకాముందూ బాగా ఆలోచించే, లాభనష్టాలు బేరీజు వేసే ఆలోచన చేసిందని మాత్రం రూఢిగా చెప్పగలను. కాని పార్వతి తెలివితేటలెటువంటివంటే తను శంకరాన్ని పెళ్ళాడ నిశ్చయించినట్టు బ్రహ్మదేవుడికి కూడా అనుమానం తట్టనివ్వలేదు.

ఇక శంకరాన్ని తన వలలో వేస్కో కోటానికి పార్వతి ఎటువంటి ఎత్తులు వేసి... అసలే ఊహించటానికి లేదు. అది సులభ సాధ్యమైన పనికాదు. అతనికి ఆమెకూ కులం రీత్యా ఉన్న ఎడాన్ని అతని మనసులోంచి తొల గించాలి. అడిగితే తను ఒప్పుకోవచ్చుననే ధైర్యం అతనికి కలిగించాలి. మళ్ళీ తను స్వయంగా ఏ మాత్రమూ అతనికేసి ఒక అడుగు వేయరాదు. ఇదంతా పార్వతి ఎట్లా సాధించిం దంటే చెప్పలేను గాని సాధించిందని మాత్రం చెప్పగలను.

పూర్తిగా ఏడాదిపాటు ఆమె పరిచయం అనుభవించిన అనంతరం ఎన్నోసార్లు ఆమె తన వెంట బీచీకి సినిమాలకూ వచ్చిన అనంతరం, శంకరం సాహసించి ఒకనాడు, రమాపతి ద్వారా తనకు పరిచయమై, రమాపతి ఇంట తరుచు కనిపించే ఒక మిత్రుడితో, "నాకు వర్ణాంతర వివాహాలలో విశ్వాసం ఉంది. అటు వంటి పెళ్ళిళ్ళతోగాని ఈ సమాజం మారదు" అన్నాడు.

ఆ ముక్కతోనే కొంపలంటుకున్నంత పని అయింది. రమాపతి ఇంటికి వస్తూ, శంకరాన్ని అంతో ఇంతో ఎరిగిన వారందరూ "ఏమోయ్, ఈ పామును దగ్గరికి రానిచ్చావు. వీడు బ్రాహ్మణ పిల్ల దొరికితే పెళ్ళాడేద్దామని చూస్తున్నాడు. పైకి అట్లా ఉంటాడు గాని వాడి పొట్టలో ఎన్ని ఆలోచనలు !...... అసలీ మాల మాదిగల్ని దగ్గరికి తీయటమే పొరపాటు !....... పార్వతిని వాడితో చనువుగా వుండవద్దని కాస్త హెచ్చరించు !......" ఈవిధంగా సలహాలిచ్చారు.

వాళ్ళన్న మాటలన్నీ నేను చెప్పటం లేదు. దురదృష్టవశాత్తు నేను కూడా వాళ్ళ పక్షం వాణ్ణయి ఉండటం మూలాన వాళ్ళ కుళ్ళు బయటపెట్టటానికి దడిసి చచ్చిపోతున్నాను. కాని ఒకటి నిజం...... వీళ్ళంతా కులంలో విశ్వాసం లేనట్టు పైకి కనిపిస్తున్నవాళ్ళే ; శంకరం తన ఖర్చుతో హోటలుకు తీసుకుపోయినా, తన ఇంటికి పిలిచి కాఫీ ఇచ్చినా తాగగల వాళ్ళే. ఆ విషయంలో ఎవరికీ సందేహం వద్దు.

రమాపతి వాళ్ళెవరితోనూ ఏకీభవించాడనుకోను. కాని వాళ్ళన్న మాటల ప్రభావం అతనిమీద బాగా పనిచేసింది. అతను పార్వతితో చూచాయగా, 'శంకరం బ్రాహ్మణపిల్లను పెళ్ళాడాలని చూస్తున్నాడట' అని అన్నాడు.

"నాన్సెన్స్; తప్పేం? ఎవతె అయినా చేసుకోవటానికి సిద్ధంగా ఉంటే తప్పకుండా చేసుకోవలసిందే. పెళ్ళికాకుండా పడి ఉండే ఆడవాళ్ళు కక్కుర్తిపడి ఏదో పెళ్ళి చేసుకునేకంటే, ఇటువంటివాణ్ణి చేసుకుంటే పువ్వుల్లో పెట్టి పూజించటమే కాక చెప్పినట్టు వింటాడు" అన్నది పార్వతి.

ఈ మాటలు ఆమె తన పక్షానే మాట్లాడినట్టు రమాపతికి అర్థమైంది. నిజానికి పార్వతి పెళ్ళిప్రయత్నాలు పుష్కరంనుంచీ సాగటం లేదు.

ఇది జరిగిన కొద్ది రోజులకే శంకరం పార్వతిని అడిగాడు. తనని పెళ్ళాడమని, పార్వతి "నా కభ్యంతరం లేదు..... మా వాళ్ళు ఒప్పుకుంటే" అన్నది.

ఆ తరువాత పార్వతి పదిహేను రోజుల పాటు తన తండ్రితోనూ, తల్లితోనూ హోరాహోరీ పోట్లాడింది. ఈ పోట్లాటలో రామకోటి గారు చాలామందిని తన పక్షం వేసుకుని వాళ్ళ చేత తగనిపని అని పార్వతికి చెప్పించాడు. నేనొక్కణ్ణే ఆయనను వంచించాను.

"పార్వతి శంకరాన్ని పెళ్ళాడితే అతనికే నష్టం" అన్నాను.

ఎంతమంది ఎన్ని చెప్పినా లాభం లేకపోయింది. "మీరు ఇష్టపడకపోతే మీ ఇష్టం లేకుండా ఈ పెళ్ళి చేసుకోవలసివస్తుంది !" అని పార్వతి అన్న మీదట రామకోటిగారు వెనక్కు తగ్గారు.

పెళ్ళి జరిగింది. చాలా గొప్పపని చేసినట్టు, పతనమైపోతున్న సంఘాన్ని ఉద్ధరించినట్టు, రామకోటిగారు అందరితోనూ చెప్పుకుని అమాయకులను కొందర్ని నమ్మించాడు కూడాను.

* * *

శంకరం స్వప్న స్వర్గంలో ఎంతకాలం ఉన్నాడో తెలీదు. పార్వతి అతనికి కొంచెం కొంచెమే నరకం చూపసాగింది. అతని అలవాట్లన్నిటినీ ఆమె మార్చటానికి పూనుకున్నది. అతని వాళ్ళందర్నీ వెలివేసింది. వంద గిరులు గీసి ఏ గిరిలో నుంచి అతను కాలు బయటపెట్ట ప్రయత్నించినా పోట్లాడసాగింది. ఇటు వంటి బానిస బ్రతుకు శంకరం ఎన్నడూ బ్రతికి వుండడు. ఈ దుర్భర జీవితాన్ని అతను ఎన్నో నెలలు భరించాడు గాని ఆమె మీద తిరగబడలేకపోయినాడు. ఎన్నో సార్లు ఆమె అహంకారానికి అతను క్షమాపణ చెప్పుకున్నాడు. తన అభిమానం ఎంత విసర్జిస్తే ఆమె అనుగ్రహిస్తుందో చూద్దామని పరీక్షక్కూచున్నాడు. ఏంచేసినా లాభం లేకపోయింది. ఎంత ఆత్మ పరీక్ష చేసుకున్నా పార్వతి ఆరోపించినంత చెడ్డతనం అతనికి తనలో కనిపించలేదు. పార్వతి సంస్కారం తన సంస్కారంకన్న ఉత్తమమైనదని తనను తాను నమ్మించుకోవటానికి విశ్వప్రయత్నం చేశాడు.

ఒకరోజు చాలా పెద్ద పోట్లాట జరిగింది. ఆరోజు శంకరం ఓర్పు పోయింది. తను చాలాకాలం ఓర్పు వహించాడు. ఇక ఓర్పు వహించడం పార్వతి వంతని అతనికి తోచింది. తను చాలాదూరం వెళ్ళటానికి సిద్ధపడ్డట్టు తోస్తేనైనా ఆమె వెనక్కు తగ్గుతుందేమోననుకున్నాడు. అది జరగలేదు. అతను ఎంతదూరం వెళ్ళినా పార్వతి అంతకన్న దూరం వెళ్ళదలచుకున్నట్టు కనపడింది. వెళ్ళింది కూడాను – తన పుట్టింటికి.

పార్వతి ఎదురుగా ఉండగా అతను అనుభవించినదే నరకమైతే, ఆమె వెళ్ళిన తరువాత అతను అనుభవించినదాన్ని ఏమనటానికి మాట లేదు. అతను ఒంటరిగా గదిలో కూచుని ఏడిచాడు. పార్వతి కోసం కాదు, తాను పోగొట్టుకున్న శాంతికోసం, తాను ధారపోసిన ఓదార్పు కోసం, తనకు జరిగిన అనుమానం కోసం.

రెండు మూడు రోజులు నిద్రాహారాలు లేకుండా వెర్రెత్తినవాడల్లే సంచరించి శంకరం తన భార్యను చూడబోయినాడు. ఆమె ఎవరో లాగ కనిపించింది. అతను విశేషం మాట్లాడ లేదు.

"ఇటువంటి పెళ్ళి చేసుకోకుండానే ఉండాలిసింది. ఆ తప్పు పూర్తిగా నాదే అని ఒప్పుకున్నాను. కాని తీరా చేసుకున్న తరువాత ఇటువంటి దాంపత్యం సరిగా జరగడానికి వీల్లేదని మనం ప్రపంచానికి ఎందుకు రుజువు చెయ్యాలి? ఇకముందు ఇటువంటి పెళ్ళి చేసుకోదలచిన వాళ్ల ప్రాణాలకు మనం దిష్టి బొమ్మలం ఎందుకు కావాలి?" అన్నాడు శంకరం.

"అది నా వల్లనే భ్రమపడ్డాను. ఆ భ్రమ తీరిపోయింది. ఈ ఇంట్లో నాకున్న స్వాతంత్ర్యంలో అక్కడ మూడోవంతు నాకు లేదు– ఉండదు. నేనెందుకు అక్కడికి రావాలి? ఇక్కడే ఉంటాను. కావలిస్తే మీరిక్కడికి రండి! నా అభ్యంతరం లేదు.ఇది దాంపత్యానికి సంబంధించిన విషయం కానేకాదు" అన్నది పార్వతి.

శంకరం ఈ ఆలోచనలకు ఒప్పుకున్నాడు. అతనికి ఉద్యోగం వున్నది. డబ్బున్నది. ఇప్పుడు పిల్లవాడు కూడా ఉన్నాడు. కాని సొంత జీవితం లేదు. అతనికిప్పుడు ఒక జాతి లేదు. కులం లేదు. అతని ఆత్మ ఎడారుల వెంట దిక్కు తెలియకుండా సంచరిస్తున్నది. అతను చస్తే గాని ఆ ఆత్మకు శాంతి లభించలేదు.